

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Krajského soudu
v Brně

ke sp. zn. 1 T 7/2016

Obviněný D. P. – dovolání

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněného D. P.,

d o v o l á n í

proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.3.2017 sp. zn. 4 To 20/2017, kterým vrchní soud podle § 256 trestního řádu zamítl mj. odvolání státního zástupce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 7.2.2017 sp. zn. 1 T 7/2016, jímž byl obviněný shledán vinným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku a byl mu uložen trest,

a to s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu za využití § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, protože usnesením vrchního soudu bylo zamítnuto odvolání proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) trestního řádu, ačkoli rozsudek soudu prvního stupně spočíval na nesprávném právním posouzení skutku.

O d ů v o d n ě n í:

Obviněný D. P. byl rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 7.2.2017 sp. zn. 1 T 7/2016 uznán vinným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se dopustil skutkem spočívajícím v tom, že

*dne 25.1.2016 v době kolem 19:30 hod. v B. na ulici *** poté, co se téhož dne telefonicky domluvil s J. N. (totožnost utajena podle § 55 odstavec 2 trestního řádu, dále jen „poškozená“), na poskytnutí sexuálních služeb na uvedené adrese, po vstupu do bytu 1+KK v *** poschodí, uchopil poškozenou oběma rukama za krk a začal ji rdousit tak, že jí oběma palci tlačil na hrtan ve snaze ji znehybnit. Poškozená se však vyprostila z jeho sevření, zaujala obranný postoj, pohrozila obžalovanému přivoláním policie, načež obžalovaný z místa činu uprchl, přičemž poškozená v důsledku popsání jednání utrpěla kromě nezávažného pohmoždění*

krku a poranění čela, vážnou poruchu zdraví – posttraumatickou stresovou poruchu středně těžkého stupně, která ji citelně omezovala v obvyklém způsobu života po dobu čtyř měsíců, tedy jinému úmyslně způsobil těžkou újmu na zdraví.

Za to byl obviněný odsouzen podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání sedmi roků, přičemž podle § 56 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku byl pro výkon uloženého trestu odnětí svobody zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 99 odst. 2 písm. a), odst. 4 trestního zákoníku bylo dále obviněnému uloženo ochranné léčení sexuologické ve formě ústavní. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu mu byla rovněž uložena povinnost nahradit poškozené J. N. na náhradě škody částku 1.323 Kč a na nemajetkové újmě částku 52.934 Kč a podle § 229 odst. 2 trestního řádu byla poškozená odkázána se zbytkem svého nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích na řízení ve věcech občanskoprávních.

Předmětný rozsudek krajského soudu napadl odvoláním obviněný a též státní zástupce. Ten v odvolání zejména vyjádřil svůj nesouhlas s právní kvalifikací jednání obviněného jako zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku, a nikoliv jako zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku tak, jak bylo jednání obviněného kvalifikováno podanou obžalobou. Pro případ nesouhlasu odvolacího soudu s uvedenou právní kvalifikací pak státní zástupce v odvolání alternativně navrhl posoudit skutek jako zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací napadeným usnesením ze dne 27.3.2017 sp. zn. 4 To 20/2017 odvolání státního zástupce (jakož i odvolání obviněného) zamítl podle § 256 trestního řádu.

Z usnesení vrchního soudu přitom vyplývá, že v řízení před krajským soudem nedošlo k žádným podstatným procesním pochybením, krajský soud postupoval v souladu s § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, odůvodnění jeho rozsudku pak dle vrchního soudu splňuje požadavky zakotvené v § 125 trestního řádu. S tímto závěrem vrchního soudu lze plně souhlasit, když důkazy byly krajským soudem hodnoceny po pečlivém uvážení na podkladě komplexního zvážení všech okolností daného případu, přičemž učiněná skutková zjištění mají v důkazech pevnou oporu a plně jim odpovídají. Odůvodnění rozsudku krajského soudu je co do skutkových zjištění vyčerpávající, logické a věcně i formálně bezvadné. Souhlasit lze i se stanoviskem, dle kterého nedošlo k naplnění znaků skutkové podstaty zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. V tomto ohledu lze odkázat především na str. 11 rozsudku krajského soudu, kde je přesvědčivým způsobem vysvětleno, proč nelze s dostatečnou mírou jistoty říci, že by obviněný jednal ve vztahu k usmrcení poškozené minimálně v nepřímém úmyslu dle § 15 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku.

Zároveň se však nelze ztotožnit se závěry, které prezentoval vrchní soud na str. 10 až 11 napadeného usnesení, a dle kterých jednání obviněného nevykazuje znaky zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Tím je v podstatě vymezena i právní otázka, jež by měla být dovolacím soudem vyřešena, a sice zda čin obviněného vykazuje znaky zločinu těžkého ublížení na zdraví podle

§ 145 odst. 1 trestního zákoníku, jak se domnívají soudy ve věci činné, nebo naopak znaky zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku.

Z hlediska zaujetí právní kvalifikace jsou podstatná následující skutková zjištění, obsažená v tzv. skutkové větě rozsudku krajského soudu a blíže rozvedená v odůvodnění dotčených soudních rozhodnutích. Obviněný se dne 25.1.2016 ve večerních hodinách dostavil do bytu k poškozené poté, co se s ní dohodl na poskytnutí sexuálních služeb. Dle telefonické dohody se mělo jednat o „normální sex“ (srov. zejména tzv. skutkovou větu a výpověď samotného obviněného na str. 3 rozsudku krajského soudu). Po vstupu do bytu však obviněný uchopil poškozenou oběma rukama za krk a začal ji rdousit ve snaze ji znehybnit, přičemž podle závěrů znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a sexuologie a odvětví psychologie, vyplývá, že obviněný byl motivován sexuálně, neboť trpí sexuální deviací – patologickou sexuální agresivitou, přičemž sexualita v jeho případě směřuje ke znehybnění oběti, byť nikoliv nutně k usmrcení oběti (viz především tzv. skutkovou větu a str. 5 až 6 rozsudku krajského soudu).

Vycházejí z nastíněných skutkových zjištění je nutné dovodit, že skutková podstata zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku byla jednoznačně naplněna.

Pokud jde o jednotlivé znaky zmíněného deliktu, pak platí, že jeho objektem je v první řadě právo člověka svobodně rozhodovat o vlastním pohlavním životě, což nepochybně zahrnuje nejen volbu sexuálního partnera, nýbrž i volbu podmínek, za kterých k pohlavnímu styku dojde, a to včetně volby způsobu či praktik, jimiž bude pohlavní styk v tom či onom případě naplněn. Pokud tedy došlo mezi poškozenou a obviněným k předchozí dohodě o „normálním“ pohlavní styku, pak jednání obviněného, který se chtěl pohlavně ukojit prostřednictvím přidušení a následného znehybnění poškozené, bez pochyby zasáhlo do práva poškozené svobodně rozhodnout o vlastním pohlavním životě. Poškozená totiž sice souhlasila s tím, že obviněný bude onoho večera jejím sexuálním partnerem, avšak nesouhlasila a ani nebyla srozuměna s tím, že sexuální akt se odehraje s užitím praktik preferovaných obviněným. O jejím nesouhlasu nejlépe svědčí její důrazná aktivní obrana. Zákonný znak v podobě primárního objektu příslušného deliktu tudíž naplněn byl. Mýlí se tedy vrchní soud, když naznačuje absenci zákonného znaku objektu, vycházejí z toho, že poškozená „nabízela pohlavní styk za úplatu a obžalovaný takovou nabídku akceptoval... pokud za této situace... užil vůči poškozené násilí, nelze toto násilí hodnotit jako motivované úmyslem překonat její odpor proti vykonání pohlavního styku“. Vzájemná dohoda, jak již uvedeno, se týkala „normálního“ pohlavního styku, nikoliv praktik preferovaných obviněným, poškozená nechtěla, jak svědčí její aktivní odpor, konat pohlavní styk jsouc rdoušena či jinak znehybňována. Tento způsob sexuálního aktu poškozená nezvolila. Násilí obviněného tak s ohledem na okolnosti případu mířilo k překonání odporu poškozené proti vykonání pohlavního styku daným neobvyklým a nebezpečným způsobem. Vrchní soud tudíž pochybil, tvrdí-li, že úmysl obviněného nesměřoval k překonání odporu proti vykonání pohlavního styku – dohoda se týkala běžného sexuálního aktu, obviněný si toho byl vědom, avšak snažil se prosadit jím preferovaný pohlavní styk zahrnující znehybnění poškozené. Jeho úmysl tedy zahrnoval objekt předmětného deliktu, neboť obviněný se proti vůli

poškozené snažil vykonat na ni soulož jím preferovaným způsobem, aniž by s tím poškozená souhlasila. Tím porušil její právo svobodně rozhodovat o pohlavním životě, které zahrnuje nejen volbu partnera, ale i volbu souvisejících podmínek pohlavního aktu v širokém slova smyslu.

K argumentaci vrchního soudu je v obecném smyslu třeba poznamenat, že je nesprávná, pokud ve své podstatě tvrdí, že prostitutka, která vyslovila jakýkoli souhlas s pohlavním stykem s klientem, již nemůže být znásilněna. Zde poukazují např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 3 Tdo 48/2012, kde je stran zločinu znásilnění konstatováno, že „je bezpředmětné, zda se obviněný dříve s poškozenou intimně stýkal či jakou profesi poškozená vykonávala“. Upozornit lze též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 1257/2008, potažmo Ústavního soud ve věci sp. zn. I. ÚS 894/09, kde Nejvyšší i Ústavní soud akceptovaly názor ve věci činných soudů, dle kterého se pachatel dopustil pokusu trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31.12.2009, skutkem spočívajícím v tom, „že poškozenou (která se s ním dohodla na poskytnutí pohlavního styku za úplatu a byla ochotna mu vyhovět) začal bít pěstmi do obličeje, do břicha, strhával z ní oblečení, škrtil jí a vyhrožoval jí zabitím, násilím se domáhal sexuálních praktik, se kterými poškozená nesouhlasila, přes její odpor se jí snažil vsunout prsty do vagíny, což učinil za účelem přivodit poškozené utrpení, aby tak dosáhl svého uspokojení, čemuž se poškozená částečně ubránila“, tedy situace typově odpovídající nyní řešenému případu. Jinak řečeno, vrchní soud se mylí, pokud na podkladě prostého předchozího souhlasu s pohlavním stykem dovozuje, že je vyloučeno znásilnění. Souhlas se totiž zpravidla týká „běžného“ pohlavního aktu, neboť běžný člověk nevyhledává praktiky hraničící s možností ublížení na zdraví či dokonce usmrcení při pohlavním styku, navíc může být souhlas z nějakého důvodu v průběhu pohlavního styku (či před jeho zahájením) odvolán, a to samozřejmě i prostitutkou. Ani ta totiž nemá povinnost klientovi jakkoliv vyhovět. I ona má právo volby osoby klienta, jakož i volby provozované praktiky. Tedy i z tohoto důvodu nemůže závěr vrchního soudu obstát.

Pokud jde o další znaky daného zločinu, nelze pochybovat o tom, že poškozená byla způsobilým předmětem deliktu, jinak řečeno znak předmětu evidentně naplněn byl. Z hlediska objektivní stránky se v konkrétním případě jedná o znak pohlavního styku, znak násilí a znak donucení. Ohledně pohlavního styku je zřejmé, že tento znak naplněn byl. Správně konstatoval krajský soud na str. 9 dotčeného rozsudku, že obviněný chtěl „v daném případě naplnit své nestandardní sexuální potřeby, motivované sexuální deviací, kdy jeho jednání směřovalo ke znehybnění poškozené a následnému pohlavnímu styku s nehybnou poškozenou“. Čili krajský soud má za prokázané, a nezpochybnil to nijak ani soud vrchní, neboť rozsudek krajského soudu akceptoval, že obviněný svým jednáním směřoval k pohlavnímu styku, resp. pohlavnímu uspokojení, a to oním nestandardním způsobem. To byl jeho primární cíl, který již obviněný začal realizovat. Přítomny jsou však i znaky donucení k pohlavnímu styku a znak násilí. Násilí v daném případě spočívalo ve rdoušení poškozené, přičemž mělo jít dle představy obviněného o prostředek k donucení poškozené k pohlavnímu styku nestandardním způsobem, o který měl zájem obviněný, nikoliv však poškozená, která souhlasila toliko s pohlavním aktem běžným. Závěr vrchního soudu, že „absentuje zde znak donucení, tedy znak překonání jakéhokoliv odporu poškozené, jakožto překážky k realizaci tohoto cíle“

(pozn. vykonání pohlavního styku) tak učiněným skutkovým zjištěním přímo odporuje. Základní skutková podstata zločinu znásilnění tedy byla naplněna s tou výjimkou, že pohlavní styk se pro odpor poškozené neuskutečnil, obviněný se o něj toliko pokusil. Zločin proto nebyl dokonán a zůstal ve stadiu pokusu dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, přestože znak kvalifikované skutkové podstaty zločinu znásilnění ve smyslu § 185 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku naplněn byl, protože důsledkem jednání obviněného byla těžká újma na zdraví poškozené ve formě posttraumatické stresové poruchy. Pro úplnost je namístě dodat, že naplnění tohoto znaku, a to v nepřímém úmyslu dle § 15 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, bylo shledáno i ve věci činnými soudy. Lze tedy shrnout, že objektivní stránka zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku naplněna byla, a to ve všech nezbytných znacích. Rovněž nedošlo k naplnění podmínek ustoupení od pokusu ve smyslu § 21 odst. 3 trestního zákoníku, neboť obviněný svého jednání nezanechal dobrovolně, nýbrž až po odporu poškozené a poté, co mu pohrozila přivoláním policie.

Naplněna byla ovšem i stránka subjektivní, což ostatně vyplývá již ze shora uvedeného. Lze opakovaně citovat stanovisko krajského soudu, dle něhož obviněný chtěl „v daném případě naplnit své nestandardní sexuální potřeby, motivované sexuální deviací, kdy jeho jednání směřovalo ke znehybnění poškozené a následnému pohlavnímu styku s nehybnou poškozenou“. Obviněný sám uvedl, že se dohodl s poškozenou na „normálním“ pohlavním styku, věděl tedy, že obviněná není srozuměna s jím preferovaným způsobem pohlavního aktu, že s ním nesouhlasila, přičemž rdoušení poškozené obviněným, resp. užití násilí obviněným jako z povahy věci úmyslné jednání směřovalo k realizaci pohlavního styku způsobem, který zamýšlel obviněný. I naplnění subjektivní stránky předmětného zločinu je tedy zřejmé. Jestliže vrchní soud na str. 11 napadeného usnesení konstatuje, že „úmysl ve formě srozumění s porušením zájmu chráněného trestním zákoníkem nesměřoval k donucení poškozené k pohlavnímu styku“, pak to odporuje všem zjištěným skutečnostem, neboť obviněný rdousil poškozenou proto, aby ji znehybnil a na nehybné poškozené vykonal pohlavní styk (srov. str. 9 rozsudku krajského soudu), přičemž poškozená sice souhlasila s tím, že bude daného večera sexuální partnerkou obviněného, nicméně souhlasila toliko s „normálním“ pohlavním stykem, nikoliv se způsobem, který preferuje v důsledku své deviace obviněný. Pokud vrchní soud konstatuje, že ani sama poškozená se „nebránila v úmyslu znemožnit mu pohlavní styk, ale činila tak v obavě o své zdraví“, pak se jedná o nepřipadnou úvahu. Z hlediska naplnění subjektivní stránky trestného činu (jakéhokoliv) jsou podstatné vnímání a představy pachatele, nikoliv jeho oběti. Ostatně v případě znásilnění, pokud je např. charakterizováno náhlým, překvapivým útokem, oběť ani nemusí na počátku útoku vůbec vědět, co po ní pachatel chce – prostě se brání násilnému jednání a nepřemýšlí nad tím, zda ji chce útočník povalit, aby ji oloupil či proto, aby na ní vykonal soulož.

Lze tedy shrnout, že obviněný svým jednáním naplnil jak objektivní, tak i subjektivní stránku zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, přičemž argumenty vrchního soudu, zmíněné výše, na základě kterých vrchní soud dovozuje, že se o pokus znásilnění nejedná, nemohou obstát. Ve věci tak došlo k naplnění

dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť vrchní soud zamítl důvodné odvolání státního zástupce, ač rozhodnutí soudu prvního stupně spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku.

V návaznosti na popsané skutečnosti

n a v r h u j i,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu,

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.3.2017 sp. zn. 4 To 20/2017, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu

2. a dále postupoval podle § 265l odst. 1 trestního řádu a přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že je v posuzované věci nutno rozhodnout jiným způsobem než předpokládaným v § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu, vyjadřují i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Brno 21.6.2017

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce